

TAG UG/Uwch

977/51

MATHEMATEG FP1

Mathemateg Bur Bellach

P.M. DYDD LLUN, 15 Mehefin 2009

1½ awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfr ateb 12 tudalen;
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch **bob** cwestiwn.

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** a ddefnyddir.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Rhoddir nifer y marciau mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

1. O wybod bod

$$S_n = \sum_{r=1}^n r(r+1)^2,$$

darganfyddwch fynegiad ar gyfer S_n yn nhermau n , gan roi eich ateb fel lluoswm ffactorau llinol.

[6]

2. Mae gwreiddiau'r hafaliad cwadratig

$$x^2 + 3x + 4 = 0$$

wedi'u dynodi gan α a β . Darganfyddwch yr hafaliad ciwbig â'r gwreiddiau α , β ac $\alpha\beta$.

[8]

3. (a) Darganfyddwch wrthdro'r matrices

$$\begin{bmatrix} 1 & 2 & 3 \\ 2 & 3 & 1 \\ 3 & 5 & 2 \end{bmatrix}.$$

[6]

(b) Trwy hyn, datrysych y system o hafaliadau

$$\begin{aligned} x + 2y + 3z &= 13 \\ 2x + 3y + z &= 13 \\ 3x + 5y + 2z &= 22. \end{aligned}$$

[2]

4. Mae'r rhif cymhlyg z wedi'i roi gan

$$z = \frac{9 + 7i}{3 - i}.$$

(a) Mynegwch z yn y ffurf $x + iy$, lle mae x, y yn real.

[4]

(b) Darganfyddwch fodwlws ac $\arg z$.

[2]

5. Defnyddiwch anwythiad mathemategol i brofi bod

$$\sum_{r=1}^n \frac{1}{r(r+1)} = \frac{n}{n+1}$$

ar gyfer pob cyfanrif positif n .

[8]

6. Mae'r matrices $\mathbf{A}$ wedi'i roi gan

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} \lambda & 1 & 2 \\ 2 & -1 & \lambda \\ 3 & \lambda & 4 \end{bmatrix} .$$

(a) Dangoswch mai $\lambda = 1$ yw'r unig werth positif ar gyfer λ fel bod $\mathbf{A}$ yn hynod. [5]

(b) Ystyriwch yr hafaliadau canlynol.

$$\begin{aligned} x + y + 2z &= 2 \\ 2x - y + z &= -2 \\ 3x + y + 4z &= 2 \end{aligned}$$

(i) Dangoswch fod yr hafaliadau hyn yn gyson.

(ii) Darganfyddwch y datrysiad cyffredinol. [6]

7. Mae'r rhif cymhlyg z wedi'i gynrychioli gan y pwynt $P(x, y)$ ar ddiagram Argand. O wybod bod

$$|z - 1| = 2|z + 2| ,$$

dangoswch mai cylch yw locws P , a darganfyddwch ei radiws a chyfesurynnau ei ganol. [7]

8. Mae'r trawsffurfiad T o'r plân gywerth ag adlewyrchiad yn y llinell $x + y = 0$ wedi'i ddilyn gan y trawsfudiad sy'n trawsffurfio'r pwynt (x, y) i'r pwynt $(x + h, y + k)$.

(a) Dangoswch mai'r matrices sy'n cynrychioli T yw

$$\begin{bmatrix} 0 & -1 & h \\ -1 & 0 & k \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} . \quad [3]$$

(b) O wybod mai delwedd y pwynt $(1, 2)$ dan effaith T yw'r pwynt $(2, 1)$,

(i) darganfyddwch werthoedd h a k ,

(ii) darganfyddwch hafaliad delwedd y llinell $y = 3x + 2$ dan effaith T . [8]

TROWCH DROSODD.

9. Mae'r ffwythiant f wedi'i ddiffinio ar gyfer $x > 0$ gan

$$f(x) = x^x e^{-2x}.$$

(a) Dangoswch fod

(i) $\ln f(x) = x \ln x - 2x,$

(ii) $f'(x) = f(x)(a \ln x + b),$ lle mae gwerthoedd y cysonion a, b i'w darganfod. [4]

(b) Ysgrifennwch fynegiad ar gyfer $f''(x)$ yn nhermau $f(x)$ a $f'(x)$. [1]

(c) Darganfyddwch gyfesurynnau'r pwynt arhosol ar graff f a darganfyddwch ai macsimwm (uchafbwynt) neu finimwm (isafbwynt) yw'r pwynt hwn. [5]